

Centre of Languages and Cultures of National Minorities,
University of Presov
Municipal Institution «Transcarpathian Institute of Postgraduate
Pedagogical Education» of the Transcarpathian Regional Council
Center for Anthropological Research

Continuous Education: current narratives.
Collection of works

Неперервна освіта: актуальні дискурси
Збірник праць

Presov – Uzhhorod
2025

CONTENT – ЗМІСТ

Introduction – Вступ	... 13
<i>Mykhailo Basarab</i> Development of teacher competencies in the continuing education system	
<i>Михайло Басараб</i> Розвиток компетентностей учителя у системі неперервної освіти	... 15
<i>Michal Cirner</i> Slovak–Ukrainian cross-border cooperation and border studies in pedagogical practice: insights from long-term research and teaching with a focus on public administration	
<i>Міхал Цірнер</i> Словаксько-українська транскордонна співпраця та прикордонні дослідження в педагогічній практиці: висновки з тривалих досліджень та викладання з акцентом на публічне адміністрування	... 29
<i>Alexander Duleba</i> Will Ukraine become a member of the EU in 2030? Possible scenarios	
<i>Олександр Дулеба</i> Чи стане Україна членом ЄС у 2030 році? Можливі сценарії	... 41

Mária Jaskóné Gácsi

Fostering community competence in pre-school ways of teaching children with special educational needs to adopt a positive attitude

Марія Яшконе Гачі

Розвиток соціальних компетенцій у дошкільному віці – можливості виховання позитивного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами ... 87

Borys Kachur, Myroslava Kachur

Communicative competence as a premise for an effective professional activity of the head of a preschool educational institution

Борис Качур, Мирослава Качур

Комунікативна компетентність як передумова ефективної професійної діяльності керівника закладу дошкільної освіти ... 99

Vasyl Khiminets

Features of management of the professional development of teachers in the conditions of education reform and martial status

Василь Химинець

Особливості управління професійним розвитком педагогів в умовах реформи освіти та воєнного стану ... 113

Lidia Khodanych

Problems of using literary heritage in the educational process (on the example of the novel by the Czech writer Jan Drozd “The Long Night”)

Лідія Ходанич

Проблеми використання літературної спадщини в освітньому процесі (на прикладі роману чеського письменника Яна Дрозда «Довга ніч») ... 138

- Oleksandr Kocherha, Yuriy Cherpak, Svitlana Paziuk*
Peculiarities of organizing motor activity of primary school students
Олександр Кочерга, Юрій Черпак, Світлана Пазюк
Особливості організації рухової діяльності учнів початкових класів ... 153
- Svitlana Konovets*
Basic principles of improvement in personal communications
Світлана Коновець
Особливості виховання ціннісно орієнтованого спілкування засобами креативності ... 176
- Nataliya Maradyk*
Cross-Border Cooperation within the Slovak–Ukrainian Border Regions
Наталія Марадик
Транскордонна співпраця в словацько-українських прикордонних регіонах ... 212
- Alexander Mušinka*
Mykola Mushynka and his cooperation with museums: sources, institutions and cultural memory
Олександр Мушинка
Микола Мушинка та його співпраця з музеями: джерела, інституції та культурна пам'ять ... 229

Ilya Pakhomov

Meaningful orientations of students in vocational
(vocational-technical) education

Ілля Пахомов

Смисложиттєві орієнтації здобувачів професійної (професійно-
технічної) освіти

... 239

Pavol Pekarčík

A few notes from frontline education

Павло Пекарчик

Кілька нотаток з фронтової освіти

... 254

Olena Poliakova, Olga Polyakova

Self-education as a factor in the development of primary school
teachers' professional competence

Олена Полякова, Ольга Полякова

Самоосвіта як чинник розвитку професійної компетентності
вчителя початкових класів

... 272

Nataliia Rebryk

Mykola Hrytsak – scientist, writer, teacher

Наталія Ребрик

Микола Грицак – науковець, письменник, педагог

... 285

Nataliia Rebryk, Oksana Ivats

Formation of national self-awareness in the discourse of literary
regional studies: a problem to be solved

Наталія Ребрик, Оксана Іваць

Формування національної самосвідомості в дискурсі
літературного краєзнавства: проблема до вирішення

... 308

Hanna Reho

Volodymyr Ladyzhets' writing in the work of preschool
educational institutions

Ганна Реґо

Творчість Володимира Ладижця у роботі закладів
дошкільної освіти

... 327

Viktoriia Sichka

Psychological support for the trajectory of a teacher's professional
development

Вікторія Січка

Психологічний супровід траєкторії професійного розвитку
педагога

... 343

Olena Utesova, Olga Zan

Peculiarities of prognostic activity in junior schoolchildren with
intellectual disabilities

Олена Утьосова, Ольга Зан

Особливості прогностичної діяльності у молодших школярів
з інтелектуальними порушеннями

... 358

Michal Šmigel' – Alexander Mušinka

The process of resettlement (optation) of Rusyns and Ukrainians
to the Soviet Union after World War II

Міхал Шмігель – Олександр Мушинка

Процес переселення (оптації) русинів українців до
Радянського Союзу після Другої світової війни

... 372

Yuliya Volynets, Nadiia Stadnik

Formation of professional competence in future educators:
challenges and experience

Юлія Волинець, Надія Стаднік

Формування професійних умінь майбутніх вихователів
закладів дошкільної освіти у фаховій підготовці: виклики
та досвід

... 392

Larysa Zdanevych, Leonida Pisotska, Olha Furman

Training of students of the faculty of preschool education and
psychology to work with children with special educational
needs: from work experience

Лариса Зданевич, Леоніда Пісоцька, Ольга Фурман

Підготовка здобувачів освіти факультету дошкільної освіти
та психології до роботи з дітьми з особливими освітніми
потребами: з досвіду роботи

... 405

Олена Полякова,

*старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Інституту післядипломної освіти Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка
ORCID ID: 0000-0002-1152-2045*

Ольга Полякова,

*викладач кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту
післядипломної освіти Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка
ORCID ID: 0009-0005-1797-9715*

САМООСВІТА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

***Анотація.** У статті проаналізовано різні підходи до розуміння категорій «самоосвіта», «освітня компетенція», «самоосвітня компетентність». Розкриваються особливості самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів у Новій українській школі. Виокремлюються основні умови та напрями формування самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів у післядипломній освіті. Описуються складові самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів. Наведено результати дослідження розвитку професійної компетентності вчителя початкових класів шляхом самоосвіти, а також рекомендації щодо ефективної організації самоосвітньої діяльності.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, інформальна освіта, професійна компетентність, самоосвіта, самоосвітня діяльність, самоосвітня компетентність.*

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства, коли якість освіти розглядається як національний пріоритет і передумова національної безпеки країни, одним із напрямків державної політики є постійне оновлення змісту освіти. Не останньою в цьому процесі є роль вчителя. Звертаючись до вчителів, Ш. О. Амонашвілі зазначає: «не треба припинювати себе, бо від нас залежить дуже багато: ми є основною силою у світі освіти, і тому долі наших дітей у наших руках» [5, с. 41]. Важливою умовою модернізації освіти є професійне вдосконалення. У статті 56 «Обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників» Закону України «Про освіту» сказано: педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані: постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру [2]. На думку Л. Пуховської, в освітніх реформах учитель виконує подвійну роль: він виступає і суб'єктом, і об'єктом реформаций. Ця подвійна роль робить професійний розвиток вчителів як зоною виклику, так і зоною посиленого інтересу з боку науки і практики [10, с. 98].

Метою статті є виявлення стану та розкриття умов ефективної організації самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів у післядипломній освіті.

Методи дослідження: аналіз наукових публікацій та методичних джерел з теми дослідження, опитування вчителів та інтерпретація його результатів, узагальнення.

Наукова новизна. Визначено сутність і складові самоосвітньої компетентності вчителя початкових класів. На основі емпіричних досліджень виявлено стан самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів. Складено рекомендації щодо ефективної організації самоосвітньої діяльності вчителів початкових класів у післядипломній освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням самоосвіти учителів в системі післядипломної педагогічної освіти, в умовах неперервної освіти присвячено праці І. А. Зязюна, В. О. Огнев'юка, Н.

Г. Протасової, Л. Є. Сігаєвої, Л. І. Себало. Поняття самоосвіти досліджується вченими в різних аспектах, всі доходять спільного висновку: самоосвіта є одним із провідних чинників розвитку професійної компетентності педагога.

Неодноразово й у всі часи думки філософів-мислителів, психологів, педагогів так чи інакше звертались до питання самоосвіти. Усі люди за природою прагнуть до знань, стверджував Арістотель [1]. Разом з тим, «...розвиток та освіта жодній людині не можуть бути дані чи повідомлені. Всякий мусить досягати цього своєю діяльністю. Те, що людина набула не шляхом своєї самостійності – не їй» [1, с. 178, 180, 237].

Велику увагу питанню самоосвіти приділяв В. О. Сухомлинський. «Знання, добуті самоосвітою, дуже міцно зберігаються у пам'яті. У процесі самоосвіти формуються індивідуальні риси особистості, виробляється індивідуальний стиль розумової праці», стверджував педагог [14, с. 261]. Він підкреслював, що самоосвітня діяльність учителя спрямована на його професійний саморозвиток. Оскільки учень, як об'єкт навчання та виховання, «повсякчас змінюється, завжди новий, сьогодні не той, що вчора» [15, с. 421], необхідність саморозвитку педагога є очевидною і беззаперечною. Отже, вчитель має постійно шукати шляхи та засоби для максимального удосконалення своєї діяльності та своїх особистісних якостей.

Для нашого дослідження важливою є думка В. О. Огнев'юка, який зазначав, що «важливе місце у професійній компетентності посідає освітня компетенція, тобто розуміння необхідності та готовності до безперервної освіти впродовж життя, вміння вчитися і використовувати знання, прагнення до постійного збагачення власного духовного світу, оволодіння культурними скарбами [7, с. 4]. Підсумовуючи вище сказане зазначимо, що «державна політика стосовно безперервної освіти проводиться з урахуванням світових тенденцій розвитку освіти протягом життя, соціально-економічних, технологічних та соціокультурних змін, ...формування

потреби та здатності особистості до самоосвіти» [6, с. 1].

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про освіту» визначає самоосвіту як «інформальну освіту, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю» [2]. У Педагогічному словнику знаходимо тлумачення самоосвіти, як «цілеспрямованої, самостійної пізнавальної діяльності, якою керує сама особистість і яка ґрунтується на її цікавості» [8]. Як зазначають Ю. Приходько та В. І. Юрченко, самоосвіта – «самостійно організована суб'єктом діяльність учіння, що задовольняє його потреби в пізнанні й особистісному зростанні, є необхідним складником процесу саморозвитку. Вона вимагає від суб'єкта бачення життєвого смислу в навчанні, свідомої постановки цілей, здібності до самостійного мислення, самоорганізації та самоконтролю» [9].

Самоосвіта є «спеціально організована, самостійна, систематична пізнавальна діяльність, спрямована на досягнення певних особистісно і суспільно значущих освітніх цілей; неперервне продовження загальної та професійної освіти, завдяки якому актуалізуються і розширюються знання і заповнюються прогалини в духовному розвитку людини» [3, с. 19]. У контексті сучасної компетентнісної освіти, самоосвіту доцільно розглядати як «форму навчально-пізнавальної діяльності, що характеризується: активністю, самостійністю, добровільністю, спрямованістю на формування культури розумової праці, розвиток потенційних можливостей і здібностей» [4, с. 124]. Таким чином, одним із показників професійної компетентності педагога є його здатність до самоосвіти, яка виявляється у прагненні до зростання, самовдосконалення.

Психологи найчастіше пов'язують самоосвіту із активністю, свідомістю, рефлексією, мотивацією, саморегуляцією. Так М. Й. Борисhevський підкреслював, що людина – це «активний, свідомий суб'єкт усіх виявів власної життєтворчості». І далі продовжує: «особистість не

може жити не змінюючись, не розвиваючись. Вона або прогресує, або деградує» [12, с. 8]. Основою прагнення особистості до саморозвитку, як базисного для процесу її самотворення, можна визначити безперервний пошук особистісного росту [12, с. 13]. Окрім того, можна виокремити низку понять, які пов'язані із феноменом «самоосвіта». Зокрема, «самовибір», «самоздійснення», «самовиховання», «самовдосконалення», «саморозвиток», «самоактуалізація», «самореалізація», «самотворення». Слушною є думка М. Й. Боришевського, який стверджує, що «самотворенням займається той, хто не вважає себе досконалістю, але прагне до цього, знаючи, що цей процес нескінченний, однак благодатний, оскільки створює відчуття поступу, досягнення чогось нового. Суттєвою ознакою еталонів самотворення є їх динамічність, яскраво виражена тенденція до постійних позитивних змін, перманентного наближення до вершинних ознак досконалості» [12].

Самоосвітня діяльність учителя починається з рефлексії – своєрідного діалогу із самим собою. Оскільки Нова українська школа потребує вчителя нового формату, ми запитали вчителів початкових класів, якою вони бачать модель сучасного вчителя. Хочемо зазначити, що для організації опитування ми скористались методом фокус-груп, який вважається найпоширенішим з якісних методів збору та аналізу інформації. Зрозуміло, що відповідаючи на це запитання, кожен так чи інакше звертався до своїх якостей, характеристик, аніж говорив про якусь віртуальну людину. Серед 124 характеристик, які були названі вчителями, найчастіше звучали: любить дітей, відповідальний, справедливий, креативний, здатний навчатися протягом життя, самовдосконалюватись, розвиватися. Як бачимо, вчителі розуміють і приймають той факт, що самоосвіта, самовдосконалення і самореалізація є актуальними явищами сьогодення, невід'ємною складовою діяльності, спрямованої на розвиток професійної компетентності.

Рушійними силами самоосвіти є мотив і мета. На запитання: «Якими

є мотиви вашої самоосвітньої діяльності?» вчителі відповідали так: «діти зараз інші, тому й нам потрібно змінюватись, працювати над собою», «робота у Новій українській школі вимагає нових підходів у навчанні дітей», «є багато цікавої інформації, яку хочеться зрозуміти і використати у своїй роботі», «реалії нашого життя, зокрема й перехід на дистанційне навчання, спонукали до опанування ІКТ», «щоб успішно пройти сертифікацію», «щоб бути краще». На перший погляд, мотиви різні за своєю суттю, але так чи інакше прослідковується спрямованість педагогів на підвищення рівня власної професійної компетентності у всіх її проявах.

За результатами опитування було визначено умови, за яких форми самоосвітньої діяльності будуть ефективними.

1. У процесі самоосвіти реалізується потреба педагога до власного розвитку і саморозвитку.

2. Педагог володіє способами самопізнання і самоаналізу педагогічного досвіду, а педагогічний досвід вчителя постає чинником зміни освітньої ситуації, коли педагог розуміє як позитивні, так і негативні моменти своєї професійної діяльності, визнає свою недосконалість, а отже, є відкритим для змін.

3. Педагог володіє розвиненою здібністю до рефлексії. Педагогічна рефлексія є необхідним атрибутом вчителя-професіонала (під рефлексією розуміється діяльність людини, спрямована на осмислення власних дій, своїх внутрішніх відчуттів, станів, переживань, аналіз цієї діяльності і формулювання висновків). Під час аналізу педагогічної діяльності виникає необхідність отримання теоретичних знань, необхідність оволодіння діагностикою і самодіагностикою, необхідність надбання практичних умінь аналізу педагогічного досвіду.

4. Програма професійного розвитку вчителя включає можливість дослідницької, пошукової діяльності.

5. Педагог володіє готовністю до педагогічної творчості.

6. Здійснюється взаємозв'язок особистісного і професійного роз-

витку і саморозвитку, які постають цілісним комплексом, в якому всі його аспекти взаємно потенціюють (підсилюють) один одного.

Спробуємо зупинитись на деяких моментах самоосвітньої діяльності педагогів. Це і ознайомлення з фаховими посібниками, журналами, й участь у вебінарах, майстер-класах; спілкування у групах, вивчення досвіду колег-педагогів. Потрібно розуміти, що «самоосвіта – це не механічне поповнення знань, не замкнутість і відірваність від людей, а живі людські взаємовідносини. Інтелектуальне життя школи немислиме без тих тонких взаємин, в яких людина відкривається перед людиною як велике духовне багатство. Суть їх має полягати в обміні знаннями, вміннями. Передаючи свої знання людям, людина пізнає іншу людину й себе. Інтелектуальні почуття при цьому тісно переплітаються з почуттями моральними: людина переживає в собі зародження почуття обов'язку перед людьми. У складному переплетенні цих почуттів – запорака попередження інтелектуального егоїзму, коли людина задоволена тим, що знає, а до інших їй байдуже» [13, с. 426; 427].

Однією з форм, яка сприяє реалізації самоосвітньої діяльності педагогів початкової школи у розвитку професійної компетентності є дистанційне навчання, а саме онлайн-навчання. Серед переваг такого навчання – можливість проходити його без будь-яких часових обмежень.

На порталі дистанційного навчання в Інституті післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка для педагогів початкової школи запропоновано широкий спектр тематики дистанційних модулів. Окрім лекційного матеріалу, педагогам пропонується якісний відеоконтент, аудіо матеріали; навчальні текстові додатки з методичними й дидактичними матеріалами; практичні інструменти для вчителів початкових класів в умовах змішаного та дистанційного навчання. Для продовження самоосвітньої діяльності з питань, тем, які зацікавили, вчителям у кожному модулі пропонуються списки рекомендованої літератури: наукової, науково-методичної, покликання на електронні ресурси.

Щоб з'ясувати, як змінюється готовність вчителів початкових класів до самоосвітньої діяльності після навчання на наших курсах, ми провели анкетування серед 83 педагогів. На основі отриманих даних було визначено, що 96,4% вчителів використовують запропоновані в модулях рекомендації, вправи, методичні розробки у своїй роботі з учнями початкових класів та їх батьками. Так, 21,6% вчителів використали рекомендації щодо участі у розробці міжнародних проєктів, 43,3% вчителів зацікавились темою «Метод проєктів від А до Я» у частині створення лепбуків й успішно впроваджують цю діяльність в освітньому процесі. 51,8% вчителів зазначили, що опрацьовані матеріали модулів спонукають їх до подальшої роботи над темою (читання додаткової літератури, участь у вебінарах, семінарах з обміну досвідом); 31,3% вчителів обирають теми модулів як свою методичну тему, над якою працюють протягом п'яти років. 60% педагогів на основі розроблених тем модулів та додатково опрацьованих матеріалів підготували виступи на засідання педради, методичного об'єднання, проведення батьківських зборів.

Висновки. Підсумовуючи результати анкетування, відзначаємо позитивний вплив на готовність вчителів до їх подальшої самоосвітньої діяльності такого підходу, як дистанційне навчання. Здатність до самоосвіти є однією з найважливіших ключових компетентностей сучасного педагога, розвиток якої має відбуватись впродовж життя. Проте, результати дослідження засвідчили протиріччя між нагальною потребою вчителів у самоосвіті і несформованістю у них чіткого механізму самоосвітньої діяльності, а також нерозвиненістю необхідних для такої діяльності особистісних якостей. Розв'язати це протиріччя можна лише шляхом організації чітко спланованої, спеціально організованої освітньої роботи з усіх освітніх компонентів, а також переосмислення значення самоосвітньої діяльності.

Узагальнюючи результати дослідження розвитку професійної компетентності вчителя початкових класів шляхом самоосвіти пропонує-

мо педагогам такі рекомендації щодо ефективної організації самоосвітньої діяльності:

1. Самоосвітня діяльність має бути безперервним процесом, зміст якої спрямований на самопізнання й самовдосконалення вчителем себе як індивідуальності.

2. Розвиток самоосвітньої діяльності реалізується на основі оволодіння цифровими та комунікативними технологіями.

3. Упровадження алгоритму індивідуальної програми самоосвітньої діяльності вчителя має бути спрямоване на поєднання структурних (мета, зміст, форми, методи) та функціональних (когнітивний, мотиваційний, проєктувальний, організаційний, комунікативний) складових.

4. Структура самоосвіти має бути наповнена індивідуально-значущим змістом, завдяки якому розв'язуються професійно-педагогічні завдання, регулюються принципи ціннісно-сміслового підходу, професіоналізму, індивідуалізації, суб'єктності.

Література та джерельна база

1. Амонашвілі Ш. О. Школа життя / Пер. з рос. Хмельницький: Подільський культурно-просвітницький центр ім. М. К. Реріха, 2002. 170 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
2. Зязюн І. А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Віпол, 2000. С. 11–57.
3. Лавриненко О. В. Самоосвітня діяльність – провідний вид навчальної діяльності сучасної вечірньої школи педагогіка. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN24/13lovsvs.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).

4. Маніфест гуманної педагогіки / [Ш. О. Амонашвілі, Д. М. Маллаєв, С. Л. Крук та ін.]; за ред. Ш. О. Амонашвілі; пер. з рос. В. К. Гаврилькевич / Міжнародна асоціація громадських об'єднань «Міжнародний центр гуманної педагогіки». 2014. 72 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. 2001. № 29. С. 4 – 6.
7. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методологічний аспект): автореф. дис ... д-ра філос. наук: 09.00.03. Київ, 2003. 36 с.
8. Педагогічний словник / За ред. Ярмаченка М. Д. К.: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
9. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. К.: Каравела, 2012. 328 с.
10. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів: рух до концептуальної карти // Порівняльна професійна педагогіка. 2011. № 1. С. 97–106. URL:<https://cutt.ly/lhRALqJ> (дата звернення: 24.09.2024).
11. Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн), 14 травня 2021 р. – Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2021.
12. Самотворення у розвитку особистості: наук.-мет. посібн. / Л. З. Сердюк, Т. М. Яблонська, О. І. Пенькова, Н. Д. Володарська [та ін.]; за ред. Л. З. Сердюк. К.: Педагогічна думка, 2015. 93 с.
13. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Вибрані твори: в 5-ти т. К.: Рад. школа, 1977. Т. 3. С. 283–582.
14. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю. Вибр. тв.: в 5 т. К.: Рад. шк., 1976. Т. 2. С. 419 – 654.

References

1. Amonashvili Sh. O. The School of Life / Translated from Russian: Podil

- Cultural and Educational Center named after N.K. Roerich, 2002. 170 c.
2. Law of Ukraine “On Education”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (accessed September 24, 2024).
 3. Intellectual and creative development of personality in the conditions of continuous education. Continuing professional education: problems, searches, prospects: a monograph / edited by I. A. Zyazyun. Kyiv: Vipol, 2000. C. 11 -57.
 4. Lavrynenko O. V. Self-educational activity - the leading type of educational activity of the modern evening school pedagogy. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN24/13lovsvs.pdf> (accessed: 09/24/2024).
 5. Manifesto of humane pedagogy / [Sh. O. Amonashvili, D. M. Mallaev, C. Amonashvili, D. Mallaiev, S. Kruk, et al. 2014. 72 c.
 6. National Doctrine of Education Development of Ukraine in the XXI century. Education of Ukraine. 2001. № 29. C. 4–6.
 7. Ognevyuk V. O. Education in the system of values of sustainable human development (worldview and methodological aspect): PhD thesis: 09.00.03. Kyiv, 2003. 36 c.
 8. Pedagogical Dictionary / Edited by full member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine Yarmachenko M. D. K.: Pedagogical Thought, 2001. 516 c.
 9. Psychological dictionary-reference book: study guide. K.: Caravel, 2012. 328 c.
 10. Pukhovska L. Theoretical foundations of professional development of teachers: movement towards a conceptual map. Comparative professional pedagogy: a scientific journal. 2011. № 1. C. 97–106. URL: <https://cutt.ly/lhRALqJ> (accessed September 24, 2024).
 11. Development of professional competence of pedagogical workers of the New Ukrainian School in the conditions of postgraduate education: collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical Internet

- conference (online), May 14, 2021 - Zhytomyr: Zhytomyr OIPPO, 2021.
12. Self-creation in personality development: scientific and methodological manual / L. Serdiuk, T. Yablonska, O. Penkova, N. Volodarska et al. K.: Pedahohichna Dumka, 2015. 93 c.
 13. Sukhomlynskyi V. O. The Birth of a Citizen. Selected works: in 5 vols. K.: Rad. school, 1977. T. 3. C. 283–582.
 14. Sukhomlynsky VO One hundred tips for the teacher. Selected works: in 5 volumes. K.: Rad. shk., 1976. VOL. 2. PP. 419 - 654.

Olena Poliakova,

*Senior Lecturer at the Department of Preschool
and Primary Education of the Institute of Postgraduate Education
of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID ID: 0000-0002-1152-2045*

Olga Polyakova,

*Lecturer at the Department of Preschool
and Primary Education of the Institute of Postgraduate Education
of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID ID: 0009-0005-1797-9715*

SELF-EDUCATION AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE

The article analyzes various approaches to understanding the categories of –“self-education”, “educational competence”, and «self-educational competence.» It reveals the peculiarities of self-educational activities of primary school teachers in the New Ukrainian School. The main conditions

and directions for the formation of self-educational activities of primary school teachers in postgraduate education are highlighted. The components of self-educational activities of primary school teachers are described. The results of a study on the development of professional competence of primary school teachers through self-education are presented, as well as recommendations for the effective organization of self-educational activities.

Keywords: *distance learning, informal education, professional competence, self-education, self-educational activities, self-educational competence.*